

El riurau

El riu rau és una construcció característica de l'arquitectura de diverses comarques del País Valencià, sobretot a la Marina Alta, que té la funció principal de proporcionar aixopluc als canyissos amb pansa mentre plou o fa humitat. Els riurau estan, per regla general, orientats cap al migjorn, però per excepció n'hi ha que miren cap a sol ixent. Això sí, no en trobareu cap que estiga encarat vers al nord o l'oest. Pel que fa al seu emplaçament, hi ha riurau que estan adossats a la casa de camp; uns altres es troben separats d'ella.



Davant del riurau està situat el sequer, on es posen els canyissos amb raïm a fi que s'asseque per l'acció directa del sol i es convertisca en pansa. El nombre d'ulls d'un riurau sol ser senar i pot variar entre 3, 5, 7 i fins i tot 11 arcs, que fan possible que aquesta construcció tinga una adequada ventilació, ja que s'ha de recordar que l'aire, junt amb el sol, són els dos elements que afavoreixen el procés de pansificació del raïm, mentre que la pluja i la humitat el posen en perill.

Considerem a hores d'ara la primera referència documental sobre aquesta construcció apareix en el "Diccionario geográfico, estadístico e histórico de España y sus posesiones de Ultramar", escrit per P. Madoz a mitjans del segle XIX. En el volum IX d'aquesta magna obra el seu autor defineix el riurau com "un cubierto para secar la pasa".

Segons l'arquitecte Antoni Banyuls de la Universitat d'Alacant, el riurau apareix al segle XIX com una resposta a les noves necessitats que creava el cultiu de la pansa.

Cal remarcar que, encara que és la Marina Alta la comarca on més riurau s'han conservat, a les comarques properes de La Safor (Barx, Alfauir, Almiserat, Castellonet de la Conquesta, Xeresa...) i la Vall d'Albaida, també es va conrear la vinya moscatell per fer-ne pansa, tenint encara com a vestigis d'aquesta activitat agrícola diversos riurau i sequers.

Des del Ajuntament de Ròtova està preparant-se a un riurau un centre d'interpretació "La Cultura de la Pansa". A Dénia el Museu Etnològic (carrer Cavallers) compta amb una planta dedicada a la pansa i la riquesa que va donar a la ciutat. A Teulada existix també un altre riurau, i Alcalalí hi ha un altre Museu de la Pansa. A Xàbia acabem de traslladar el Riurau de l'Arnauda al Parc de Muntaner, on ara podrem gaudir tots d'aquesta construcció típica del segle XIX..

Cal afegir alguns dels riurau més importants que encara conserva Xàbia: El Riurau dels Benimelis, Partida Mesquida, i el Riurau del Cabrera, Partida de Senioles (ambdós privats).

Des del segle XIX les casetes de camp amb els seus annexos de riurau, naies, eres i sequers formen part del paisatge rural de la nostra comarca, i cal tenir molt en compte que aquestes instal·lacions corren un perill objectiu amb reparcel·lacions que no respecten la configuració històrica de les propietats.

Per acabar recordarem una cançoneta molt típica:

Mare, mare, mare, que el riurau es crema. Mare, mare, mare, i els canyissos també.

Mare, mare, mare, que el riurau es crema i a mi se me crema la nóvia també.

Mare, mare, mare, que la pansa es banya. Mare, mare, mare, l'haurem d'empilar.

Mare, mare, mare, que la pansa es banya. ¿On estan les veles?. No les puc trobar.

El riurau (castellano)

El riurau es una construcción característica de la arquitectura de diversas comarcas del País Valenciano, sobretudo en la Marina Alta, que tiene la función principal de proporcionar guarida a los cañizos con pasa mientras llueve o hace humedad.

Los riurau están, por regla general, orientados al sur, aunque excepcionalmente hay algunos que miran al este. Eso sí, no encontraréis ninguno que esté encarado al norte o el oeste. En lo concerniente a su emplazamiento, hay riurau que están adosados a la casa de campo y otros que se encuentran separados de ella.

Delante el riurau está situado el "secador", donde se colocan los cañizos con uva para que se sequen por la acción directa del sol y se conviertan así en pasa. El número de ojos de un riurau suele ser impar y puede variar entre 3, 5, 7 y hasta 11 arcos, que hacen posible que esta construcción tenga una adecuada ventilación, y es que el aire, junto al sol, son los dos elementos que favorecen el proceso de pasificación de la uva, mientras que la lluvia y la humedad lo ponen en peligro.

La primera referencia documental sobre estas construcciones aparece en el "Diccionario geográfico, estadístico e histórico de España y sus posesiones de Ultramar", escrito por P. Madoz a mediados del siglo XIX. En el volumen IX de esta magna obra su autor define el riurau como "un cubierto para secar la pasa".

Según el arquitecto Antoni Banyuls de la Universidad de Alicante, el riurau aparece en el siglo XIX como una respuesta a las nuevas necesidades que creaba el cultivo de la pasa.

Hay que remarcar que, aunque es en la Marina Alta donde más riurau se han conservado, en las comarcas próximas de La Safor (Barx, Alfahuir, Almiserat, Castellonet de la Conquista, Xeresa...) y la Vall d'Albaida también se cultivó la uva moscatel para hacer pasa, quedando aún como vestigios de esta actividad agrícola diversos riurau y "secadores".

Desde el Ayuntamiento de Rótova está preparándose en un riurau un centro de interpretación sobre "La Cultura de la Pasa". En Dénia el Museo Etnológico (calle Caballeros) cuenta con una planta dedicada a la pasa y a la riqueza que dio a la ciudad. En Teulada existe también otro riurau, y en Alcalalí hay otro Museo de la Pasa. En Xàbia se acaba de trasladar el riurau de l'Arnauda al Parque de Montaner, donde podremos disfrutar todos de esta construcción típica del siglo XIX..

Cabe mencionar también algunos de los riurais más importantes que aún se conservan en Xàbia: El Riurau de los Benimelis, en la partida Mezquida, y el Riurau del Cabrera, en la partida de Senioles (ambos privados).

Desde el siglo XIX las casetas de campo con sus anexos de riurais, nayas, eras y "secadores" forman parte del paisaje rural de nuestra comarca, y hay que tener muy en cuenta que estas infraestructuras corren un peligro objetivo a causa de las reparcelaciones que no respetan la configuración histórica de las propiedades.

Para acabar, una canción muy típica:

Madre, madre, madre, que el riurau se quema. Madre, madre, madre, y los cañizos también.

Madre, madre, madre, que el riurau se quema y a mí se me quema la novia también.

Madre, madre, madre, que la pasa se moja. Madre, madre, madre, la tenemos que empilar.

Madre, madre, madre, que la pasa se moja. ¿Donde están las lonas? No las puedo encontrar.

por Vicent Català
Restaurador de muebles
Tel: 679 851 122